

OBSAH

ÚVOD	5
1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA ŽIVÝCH SOUSTAV	6
2 CHEMICKÉ SLOŽENÍ ŽIVÝCH SOUSTAV	8
2.1 Biogenní prvky	8
2.2 Biomolekuly	8
2.2.1 Voda	9
2.2.2 Malé organické molekuly	9
2.2.3 Biopolymery	17
3 BUNĚČNÁ A MOLEKULÁRNÍ BIOLOGIE	22
3.1 Struktura prokaryotických buněk	22
3.2 Struktura eukaryotických buněk	25
3.2.1 Eukaryotické jádro	26
3.2.2 Biomembrány	28
3.2.3 Membránové organely	30
3.2.4 Cytoskelet	32
3.2.5 Cytoplazma	34
3.2.6 Buněčné stěny	34
3.2.7 Mezibuněčná hmota	34
3.3 Odkud buňky získávají energii a jak s ní hospodáří	35
3.3.1 Odbourávání sacharidů	37
3.3.2 Odbourávání tuků	38
3.3.3 Odbourávání bílkovin	39
3.3.4 Citrátový cyklus	40
3.3.5 Dýchací řetězec a oxidační fosforylace	41
3.3.6 Fotosyntéza	42
3.4 Uchování a exprese genetické informace	45
3.4.1 Replikace DNA	46
3.4.2 Mutace	49
3.4.3 Transkripce	49
3.4.4 Translace	51
3.4.5 Regulace genové exprese	56
3.5 Přenos látek přes membrány	58
3.5.1 Osmotické děje	60
3.5.2 Iontové pumpy a membránový potenciál	60
3.5.3 Iontové kanály	61
3.6 Vnitrobuněčný transport	62
3.6.1 Třídění proteinů	62
3.6.2 Sekreční dráhy	63
3.6.3 Endocytotické dráhy	64
3.7 Komunikace mezi buňkami	65
3.7.1 Signální molekuly	65
3.7.2 Receptory	66

3.7.3	Nervová signalizace.....	68
3.7.4	Buněčné mechanismy imunity.....	71
3.8	Dělení buněk	74
3.8.1	Fáze buněčného cyklu.....	74
3.8.2	Mitóza.....	75
3.8.3	Cytokineze.....	76
3.8.4	Meióza	77
3.8.5	Regulace buněčného cyklu	79
3.9	Diferenciace buněk.....	80
4	GENETIKA.....	81
4.1	Základní genetické pojmy	81
4.2	Mendelovy zákony	83
4.3	Vazba genů.....	85
4.4	Genetické aspekty pohlavního rozmnožování.....	88
4.4.1	Chromozomové určení pohlaví.....	88
4.4.2	Pohlavně vázaná dědičnost	88
4.5	Mimojaderná dědičnost.....	90
4.5.1	Mitochondriová a plastidová dědičnost	90
4.5.2	Plazmidová dědičnost	90
4.5.3	Epigenetická dědičnost	91
4.6	Dědičnost kvantitativních znaků	92
4.7	Genetické zákonitosti v populacích.....	92
4.7.1	Model autogamní populace	93
4.7.2	Model panmiktické populace	94
4.7.3	Vývoj genového fondu populace	95
4.8	Dědičnost virů a bakterií	96
4.9	Genové inženýrství a biotechnologie	97
4.9.1	Příprava rekombinantních molekul DNA	97
4.9.2	Příprava transgenních organizmů jako základ moderních biotechnologií	98
4.9.3	Genová terapie	101
4.9.4	Klonování živočichů	102
5	VZNIK ŽIVOTA A EVOLUCE ŽIVÝCH SOUSTAV	103
5.1	Vznik života na Zemi	103
5.1.1	Prebiotický vývoj	103
5.1.2	Progenoty	104
5.2	Evoluce živých soustav	104
5.2.1	Klasický darwinismus	104
5.2.2	Moderní teorie evoluce.....	105
6	KLASIFIKACE ŽIVÝCH SOUSTAV	107
6.1	Buněčné živé soustavy (organizmy)	107
6.1.1	Bakterie (<i>Bacteria</i>)	108
6.1.2	Archea (<i>Archaea</i>)	108
6.1.3	Eukarya.....	108
6.2	Nebuněčné živé soustavy	110
6.2.1	Viry	110
6.2.2	Viroidy	111
6.2.3	Priony	112